

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงาม¹

ปารมี การนิธิ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงามมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงาม ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการเริ่มต้นการคัดสรรเพื่อรักษา ตลอดจนการคัดสรรเพื่อความสวยงาม เพื่อคำนึง เป็นต้น ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเพื่อควบคุมมาตรฐานธุรกิจประเภทสถาบันเสริมความงามไว้เป็นการเฉพาะจึงมีกฎหมายหลายฉบับมาเกี่ยวข้อง ซึ่งยังพบว่ามีปัญหาบางประการที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงามให้มีประสิทธิภาพได้

จากการศึกษาทำให้พบว่าประเทศไทยยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงามหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ประเด็นปัญหาประการที่หนึ่ง เกี่ยวกับความชำนาญของแพทย์ผู้ให้บริการในสถาบันเสริมความงาม เนื่องมาจากความนิยมในการใช้บริการเสริมความงามเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีความต้องการแพทย์ประจำคลินิกเสริมความงามเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้แพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่เพียงพอกับความต้องการ เมื่อความต้องการแพทย์ไม่สัมพันธ์กับการผลิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงทำให้มีการดึงแพทย์สาขาอื่นมาทดแทน โดยเปลี่ยนไปใช้คำว่า แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านผิวพรรณ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านความงามหรือแพทย์ศัลยกรรมความงามแทน ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 มาตรา 4 เปิดช่องให้แพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม แม้จะไม่เคยเข้ารับการอบรมใดๆเกี่ยวกับการเสริมความงามก็สามารถมาเป็นแพทย์ผู้ให้บริการในสถานเสริมความงามได้ รวมถึงสามารถกระทำการศัลยกรรมหรือการสวดไสวใดๆ เข้าไปในร่างกายของผู้รับบริการเพื่อการเสริมความงามได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แม้จะไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านก็ตามซึ่งแตกต่างจากมาตรการทางกฎหมายของมลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา แพทย์ที่จะให้บริการเกี่ยวกับศัลยกรรมเสริมความงามได้นอกจากจะได้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงาม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จรล เล็งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ใบประกอบวิชาชีพเวชกรรมแล้วยังต้องเข้าร่วมในโปรแกรมการฝึกอบรมการทำศัลยกรรมพลาสติกของสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านการแพทย์และต้องเข้าร่วมในการประชุมสัมมนาที่จัดโดยสมาคมศัลยแพทย์พลาสติก สถาบันการศึกษาศัลยกรรมพลาสติก หรือสมาคมศัลยกรรมเพื่อความงามแห่งอเมริกาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้มีความมั่นใจว่าการให้บริการเสริมความงามโดยเฉพาะการศัลยกรรมจะต้องเป็นการดำเนินการโดยแพทย์ที่ได้รับการฝึกอบรมและมีทักษะในการให้บริการที่เหมาะสม

ประเด็นปัญหาประการที่สอง เกี่ยวกับขอบเขตของการให้บริการของบุคคลที่มีใบแพทย์ในสถานเสริมความงาม พบว่า การให้บริการในสถาบันเสริมความงามมีการให้บริการที่หลากหลายทั้งที่เป็นการศัลยกรรม เช่น การศัลยกรรมตาสองชั้น ศัลยกรรมเสริมจมูก ศัลยกรรมเสริมหน้าอก ฯลฯ และที่ไม่เป็นการศัลยกรรม เช่น การดูดไขมันกระชับสัดส่วน การนวดสลายไขมันโดยไม่ต้องผ่าตัด การฟีนฟูคอลลาเจน การยกกระชับหน้า การรักษาหูดผิวหนัง การฉีดโบท็อกซ์ การทำเลเซอร์ผิว ซึ่งการให้บริการบางประเภทมิได้ดำเนินการโดยแพทย์แต่มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประจำสถาบันเสริมความงามเป็นผู้ดำเนินการแทนแพทย์ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้รับบริการได้ จึงมีข้อพิจารณาว่าการให้บริการประเภทใดควรดำเนินการโดยแพทย์หรือภายใต้การควบคุมของแพทย์ และการให้บริการใดที่สามารถให้บริการโดยเจ้าหน้าที่ของสถานเสริมความงามได้

ประเด็นปัญหาประการที่สาม เกี่ยวกับการให้ยาระงับความรู้สึกของบุคคลที่ไม่ใช่วิสัญญีแพทย์ในการให้ยาระงับความรู้สึกในสถาบันเสริมความงาม ปัจจุบันรูปแบบของสถานประกอบการของสถาบันเสริมความงามมีด้วยกันหลายรูปแบบ ซึ่งการให้บริการเกี่ยวกับการศัลยกรรมบางอย่างต้องมีการวางยาสลบผู้ให้บริการ เช่น การผ่าตัดเสริมหน้าอก เป็นต้น แต่สถาบันเสริมความงามบางแห่งมิได้มีการใช้วิสัญญีแพทย์เป็นผู้วางยาสลบแต่แพทย์ผู้ทำการผ่าตัดเป็นผู้วางยาสลบเองซึ่งอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการวางยาสลบได้ ทำให้ผู้ให้บริการเสริมความงามหลายรายซื้อขายยาสลบแล้วกลับไม่พิน เมื่อพิจารณาจากประกาศราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 4/2558 เรื่องมาตรฐานการระงับความรู้สึก พบว่ามีเพียงข้อกำหนดการระงับความรู้สึกแบบทั่วไปต้องดำเนินการโดยวิสัญญีแพทย์ แต่การระงับความรู้สึกเฉพาะส่วนสามารถทำได้โดยแพทย์ทั่วไปเท่านั้น

ประเด็นปัญหาประการที่สี่ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการทำสัญญาสำเร็จรูปกับสถาบันเสริมความงามหรือคลินิก ซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีค่านิยมในการศัลยกรรมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้บริโภคตกลงเข้าทำสัญญาสำเร็จรูปกับสถาบันเสริมความงามที่มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจดีกว่าผู้บริโภคก็มักจะถูกระดมเอาเปรียบด้วยข้อสัญญาต่างๆที่สถาบันเสริมความงามได้จัดทำขึ้นเพื่อป้องกันความเสียหายของตนเอง โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้บริโภคแต่อย่างใด เช่น กรณีสถาบันเสริมความงามกำหนดว่าหากผู้เข้ารับบริการเจ็บป่วยล่วงหน้าก่อนที่จะเข้ารับบริการหรือเกิดปัญหาจากการทำทริทเมนต์ไม่ว่ากรณีใดๆทางบริษัทฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับผิดชอบ หรือ กรณีสถาบันเสริมความงามสงวนสิทธิ์ที่จะ

ไม่คืนเงินทุกกรณี หรือกรณีการเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ สถาบันเสริมความงามขอสงวนสิทธิ์ไม่แจ้งผู้เข้ารับบริการล่วงหน้า เป็นต้น

จากการที่ได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับควบคุมมาตรฐานของสถาบันเสริมความงาม ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความชำนาญของแพทย์ผู้ให้บริการในสถาบันเสริมความงาม ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ คือ เสนอให้แพทยสภาในฐานะองค์กรกำกับดูแลการให้บริการด้านวิชาชีพเวชกรรม ออกข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติการขึ้นทะเบียนและการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมภาคเสริมความงาม พ.ศ. ... โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 21 (3) (จ) และด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 กำหนดให้ แพทย์วิชาชีพที่จะปฏิบัติงานในสถาบันเสริมความงาม ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 แพทย์วิชาชีพที่มีได้รับวุฒิบัตรการเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากแพทยสภา ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรการศัลยกรรมเสริมความงามระยะสั้นสำหรับแพทย์ทั่วไปที่จัดโดยแพทยสภา

1.2 แพทย์วิชาชีพที่มีได้รับวุฒิบัตรการเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากแพทยสภา ต้องผ่านการเข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเสริมความงาม เช่น หลักสูตรการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในสถาบันเสริมความงาม หลักสูตรการให้บริการด้านผิวพรรณ หลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมพลาสติกของสถาบันที่มีการเรียนการสอนด้านการแพทย์จัดการอบรมขึ้น และต้องเข้าร่วมในการประชุมสัมมนาที่จัดโดยสมาคมศัลยแพทย์ เป็นต้น

1.3 แพทย์วิชาชีพที่จะปฏิบัติงานในภาคการเสริมความงามต้องแสดงหลักฐานดังต่อไปนี้

1.3.1 กรณีเป็นแพทย์วิชาชีพที่ได้รับวุฒิบัตรการเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากแพทยสภาให้แสดงวุฒิบัตรดังกล่าวไว้ในที่ ๆ ผู้ใช้บริการสามารถมองเห็นได้

1.3.2 กรณีเป็นแพทย์วิชาชีพที่มีได้รับวุฒิบัตรการเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางจากแพทยสภาต้องแสดงหลักฐานการผ่านการอบรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรการศัลยกรรมเสริมความงามระยะสั้นสำหรับแพทย์ทั่วไป และวุฒิบัตรการเข้าร่วมในหลักสูตรการอบรมต่าง ๆ ในภาคเสริมความงาม ไว้ในที่ ๆ ผู้ใช้บริการสามารถมองเห็นได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของการให้บริการโดยแพทย์และบุคคลที่มีใช้แพทย์ในสถานเสริมความงาม ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจกำหนดอาการอื่นตลอดจนออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตาม

พระราชบัญญัตินี้”โดยออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่...) พ.ศ.... เรื่องขอบเขตการให้บริการของแพทย์และบุคคลที่มีใช้แพทย์ในสถาบันเสริมความงาม รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การให้บริการในสถาบันเสริมความงาม ประเภทศัลยกรรมทุกประเภท และการใช้อุปกรณ์เลเซอร์พลังงานสูง การเจาะหรือฉีดยาใด ๆ เข้าสู่ร่างกายต้องให้บริการโดยบุคคลที่เป็นแพทย์วิชาชีพเท่านั้น ทั้งนี้แพทย์ผู้ได้รับอนุญาตให้บริการในสถาบันเสริมความงามต้องผ่านหลักสูตรการอบรมการให้บริการตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภากำหนด

2.2 การให้บริการในสถาบันเสริมความงาม นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ(2.1) บุคคลที่มีใช้แพทย์หรือผู้ช่วยแพทย์สามารถใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการได้ แต่ผู้ช่วยแพทย์หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่แพทย์ต้องได้รับการฝึกอบรมด้านการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์เท่านั้น ทั้งนี้ผู้ให้บริการเสริมความงามดังกล่าวต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรการให้บริการตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดในประกาศนี้

2.3 กรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตเปิดสถาบันเสริมความงามเป็นบุคคลที่มีใช้แพทย์ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องเข้าอบรมในหลักสูตรการให้บริการเสริมความงาม ตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดขึ้น หรือตามหลักสูตรที่สถานศึกษา/สถาบันเฉพาะด้านทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความพร้อมและได้รับการรับรองหลักสูตรจากกระทรวงสาธารณสุขกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการขอรับใบอนุญาต

2.4 เมื่อผู้ขอรับใบอนุญาตทำการเปิดสถาบันเสริมความงามแล้ว ต้องส่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันเสริมความงาม เข้ารับการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดตาม (2.3) ก่อนการปฏิบัติงานกับผู้ให้บริการ

2.5 หากมีการตรวจพบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันเสริมความงามรายใดไม่มีเอกสารรับรองการผ่านการอบรมก่อนการปฏิบัติงานในสถาบันเสริมความงาม เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการทำหนังสือดักเตือน / ปิด สถาบันเสริมความงามนั้นตามความเหมาะสม

3. ปัญหาที่เกี่ยวกับการให้ยาระงับความรู้สึกของบุคคลที่ไม่ใช่วิสัญญีแพทย์ในการให้ยาระงับความรู้สึกในสถาบันเสริมความงาม

ผู้ศึกษาขอเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า“ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจกำหนดการอื่นตลอดจนออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้” โดยออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่...) พ.ศ.... เรื่องการคุ้มครองผู้ใช้บริการสถาบันเสริมความงามจากการทำศัลยกรรม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ตามประกาศดังกล่าว ให้การให้ยาระงับความรู้สึกอันมีผลให้ผู้ให้บริการหมดสติก่อนการทำศัลยกรรมเสริมความงามต้องดำเนินการโดยวิสัญญีแพทย์เท่านั้น โดย

วิสัญญีแพทย์ต้องคอยดูแลอาการของผู้ใช้บริการตั้งแต่ก่อนการทำศัลยกรรม ระหว่างการทำศัลยกรรม และหลังการทำศัลยกรรม จนกว่าจะมั่นใจว่า ผู้ใช้บริการมีความปลอดภัยจากฤทธิ์ของยาระงับความรู้สึกนั้น และให้มีแผนและขั้นตอนการส่งต่อผู้ป่วยกรณีฉุกเฉินพร้อมเบอร์โทรศัพท์โรงพยาบาลที่จะส่งต่อไว้ สังเกตเห็นได้ชัดเมื่อเกิดภาวะสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น

4. ปัญหาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการทำสัญญา ซึ่งอาศัยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 โดยการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายดังนี้

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ. ศ.2541 เพิ่มเติมประเภทธุรกิจที่ควบคุมการให้บริการของสถาบันเสริมความงามเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาโดยกำหนดเป็นแบบมาตรฐานของสัญญามาตรฐานของสถาบันเสริมความงาม โดยออกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่..) พ.ศ....รายละเอียดดังนี้

“ ประเภทธุรกิจประเภทสถาบันเสริมความงาม คลินิกเสริมความงาม ต้องกำหนดรูปแบบของสัญญาที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจตรวจสอบแบบของสัญญาให้เป็นไปตามมาตรฐานของสัญญา ”

เอกสารอ้างอิง

คณิง ภาไชย. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2541

คงฤดี รัตนโอตร. “บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการควบคุมดูแลการ

โฆษณาการสื่อมวลชน.” (2535): 11.

ทัศนีย์ วิระกันต์. การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคที่ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, 2541.

ทิวา เงินยวง. เศรษฐศาสตร์การเมืองสำหรับนักกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. ศัลยกรรมตกแต่ง [Online] Available URL:

<https://dict.longdo.com/search/ศัลยกรรมตกแต่ง>.

พรชัย วิวัฒน์ภัทรกุล. “พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับผลกระทบต่อธุรกิจการเงิน.”

วารสารนิติศาสตร์ 28, (2541): 281.

ไมตรี อึ้งภากรณ์. “การโฆษณาเป็นการสูญเปล่าหรือไม่.” นิเทศสาร 5, (สิงหาคม 2539): 45-48. สุมณ อยู่

สิน. “อิทธิพลของการโฆษณาต่อสังคม.” (2529): 48

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ความหมายของ

สัลยกรรมตกแต่ง [Online] Available URL:

<http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=39&chap=8&page=t39-8->

[infodetail01.html](http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=39&chap=8&page=t39-8-infodetail01.html).